

3. Yılmaz, A. C., Kandemir, O. (2021). Visual Thinking and Sketching in Design Creativity. *Journal of Sketchle*. 1 (2). P. 8-13. URL: https://www.researchgate.net/publication/358276985_Visual_Thinking_and_Sketching_in_Design_Creativity

4. Shevchuk, K. (2025). Sketching as a tool of creativity: Transformation of methods in fashion design. *Art and Design*. 8 (1). P. 118-127. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2025.1.9>

5. Musiienko, O. O. (2025). Design education in Ukraine: competency development and European integration in artistic-project training of future design professionals. *Educational Dimension*. Vol. 13. P. 257–284. DOI: <https://doi.org/10.31812/ed.1112>

6. Zhang, H. (2019). A study on the visual thinking in the sketching of product design. *Insider Knowledge : DRS Learn X Design Conference / ed. by N. Börekçi, D. Koçyıldırım, F. Korkut, D. Jones*. P. 2-9. DOI: <https://doi.org/10.21606/learnxdesign.2019.10072>

7. Kennea, P., Malcolm, R., Siena, F. L., Stewart, J., Cutts, A. (2024). The Power Of The Pen/Pencil: Developing A Design Sketching Syllabus To Help 1st Year Product Design Students Communicate Effectively. *DRS2024: Boston*, 23-28 June / ed. by C. Gray [et al.]. DOI: <https://doi.org/10.21606/drs.2024.400>

8. European Higher Education Area (EHEA). *Ukraine in the Bologna Process*. 2023. URL: <https://eha.info/page-ukraine>

9. Erasmus+Programme Ukraine. *The 2005-2020 Bologna Process in Ukraine: Review Report*. 2020. URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/03/BolognaStudy_Ukraine2005_2020_NE_O_eng1.pdf

10. Danylenko, V., Danylenko, L. (2021). Design Education in European Countries: Great Britain and Ukraine. *Journal of Visual Art and Design*, 13 (1), 75-93. DOI: <https://doi.org/10.5614/j.vad.2021.13.1.6>

11. Trach, A., Tolmach, O., Chaikovska I. (2023). Transforming Design Education in Ukraine: Insights from Global Best Practices. *Journal of Culture and Modernity*. 4 (3). DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v12n5p1>

12. Girgin Kayaagaç, D., Akdağ, G. (2018). Digital Sketching in Design Education. *Proceedings of INTED2018 Conference*. P. 3183-3188. DOI: <https://doi.org/10.21125/inted.2018.0609>

13. Radomska, V., Ponkalo, S. (2023). Reflections on War in Creative Context of Design Education in Ukraine. *Journal of Education Culture and Society*. 14 (1). P. 551-567. DOI: <https://doi.org/10.15503/jecs2023.1.551.567>

14. Kobylarek, A., Madej, M., Birova, J. (2022). The Collapse of the Ethics of the Public Sphere and its Educational Consequences. *Journal of Education Culture and Society*. 13 (1). P. 5-14. DOI: <https://doi.org/10.15503/jecs2022.1.5.14>

15. Honcharuk, V., Bugaenko, T., Shevchuk, I., Liubchenko, N., Bezlattia, L. (2024). Educational Innovation and Digital Transformation: Interconnection and Prospects for Ukraine. *Futurity Education*. 4 (2). P. 61-85. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.06.25.04>

16. Ursu, N., Hutsul, I., Luts, S., Paur, I., Takirov, T. (2024). Innovative technologies in teaching art disciplines in educational institutions. *Journal of Educational Technology Development and Exchange (JETDE)*. 17 (1). P. 239-255. DOI: <https://doi.org/10.18785/jetde.1701.14>

17. Royal College of Art. *MA Industrial Design Curriculum*. 2025. URL: <https://www.rca.ac.uk/study/programme-finder/?full-time=true&part-time=true>

18. Central Saint Martins. *BA Graphic Design Programme*. 2024. URL: <https://www.falmouth.ac.uk/>

19. Politecnico di Milano. *BSc Product Design Syllabus*. 2024. URL: <https://www.polimi.it/en/education/laurea-programmes/programme-detail/product-design>

20. Vstup na kafedru rysunku OPP «Animatsiyniy rysunok» v NAOMA – rysunok yak forma myslennia: stolittia akademichnoho dosvidu ta suchasni vymiry [Admission to the Drawing Department, Educational Program «Animation Drawing» at NAOMA – drawing as a form of thinking: a century of academic experience and modern dimensions]. URL: <https://naoma.edu.ua/news/vstup/vstup-na-kafedru-rysunka-opp-animacziyniy-rysunok-v-naoma/>

21. Opys OPP «Animatsiyniy rysunok» bakalavrskiy riven [Description of the Educational Program «Animation Drawing», bachelor's level]. URL: https://naoma.edu.ua/navchannya/bakalavrski-programy/animacziyniy-rysunok/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAYnJpZBExUVVGDg5R1U0NjZJSVVJSwEe4h5yZsqNFDyvSOHJdv2cFH9IbCUt9qLe8Wec8x5bRiQ82yH9OLWac5sFNeU_aem_hNwFH9h88m2YsiUieVRKTA

22. *Kataloh vybirkovykh dystyplin [Catalog of elective disciplines]*. URL: <https://naoma.edu.ua/studentam/kvd/023omdmr/023okrb/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕРИНЕЦЬ Володимир – аспірант, викладач кафедри рисунку Закарпатської академії мистецтв.

Наукові інтереси: художня освіта, візуальна культура, скетчинг, дизайн-освіта.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BERYNETS Volodymyr – postgraduate student, lecturer at the Department of Drawing Transcarpathian Academy of Arts.

Scientific interests: art education, visual culture, sketching, design education.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 15.03.2026 р.

УДК: 371.132:159.962.7

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-130-133

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

БАДЮЛ Людмила –

старший викладач кафедри іноземних мов

Одеського національного економічного університету

ORCID: orcid.org/0000-0002-7191-5297

e-mail: lutik721112@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті розглядається професія педагога, яка має власну специфіку та полягає у спрямованості на іншу людину. Власна особистість педагога є найважливішим “робочим інструментом” у його професії. Чим досконаліший цей інструмент, тим успішніший професійний результат.

Отже, особистісне зростання педагога, його прагнення особистісного вдосконалення – неодмінна умова досягнення ним результативності та якості процесів навчання та виховання.

Рушійною силою та джерелом самовиховання педагога є потреба у самозміні та самовдосконаленні. Потреба у професійному самовихованні, самовдосконаленні не виникає сама собою, вона з’являється тоді, коли педагогічна діяльність набуває в очах педагога особистісної, глибоко усвідомленої цінності. Процес професійного самовиховання надзвичайно індивідуальний.

Професійне самовиховання педагога в принципі неможливе, якщо він сам не побачить прогалини в загальнопедагогічних знаннях, у знаннях з основ науки, що викладаються, недостатність свого педагогічного інструментарію. Приступаючи до роботи з самовиховання та професійного самовдосконалення, педагог повинен мати дані аналізу своєї роботи за певний період, об'єктивну їх оцінку та рекомендації наставників щодо поліпшення своєї діяльності. Провідним компонентом професійного самовдосконалення та самовиховання педагога є самоосвіта, під якою розуміється «цілеспрямовану, певним чином здійснювану пізнавальну діяльність педагога з оволодіння загальнолюдським досвідом, методологічними та спеціальними знаннями, професійними вміннями та навичками, необхідними для вдосконалення педагогічного процесу».

Для професійної діяльності педагога сьогодні недостатньо просто працювати в освітній установі та знати свій предмет. Для педагогічної діяльності на рівні вимог суспільства необхідно постійно оновлювати і збагачувати свій професійний потенціал.

Ключові слова: самопізнання, самовиховання, педагог, освіта, професійна компетентність, професійна освіта, самовдосконалення

BADIUL Liudmila –
Senior Teacher Department of Foreign Languages
Odesa National Economic University
ORCID: orcid.org/0000-0002-7191-5297
e-mail: lutik721112@gmail.com

ORGANIZATION OF FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL SELF-EDUCATION

The article analyzes the teaching profession, which possesses distinct characteristics and is fundamentally oriented toward interactions with others. The teacher's own personality constitutes the primary "instrument" of professional activity; accordingly, the more developed and refined this instrument is, the more successful the pedagogical outcomes. Thus, a teacher's personal growth and commitment to continuous self-improvement represent essential conditions for achieving effectiveness and quality in both instructional and educational processes.

The driving force and principal source of a teacher's self-education is the intrinsic need for self-transformation and self-development. This need does not emerge spontaneously; rather, it arises when pedagogical activity acquires a deeply internalized and personally meaningful value for the teacher. It follows that the process of professional self-education is inherently individual. Professional self-education is, in principle, unattainable unless the teacher is capable of recognizing deficiencies in general pedagogical knowledge, in subject-specific expertise, or in the effectiveness of their instructional methods. Prior to initiating work on self-education and professional advancement, a teacher should possess analytical data concerning their performance over a defined period, an objective evaluation of that performance, and recommendations from mentors regarding directions for improvement. The central component of professional development is self-directed learning, conceptualized as "a purposeful, systematically organized cognitive activity through which a teacher acquires elements of universal human experience, methodological and disciplinary knowledge, as well as the professional competencies necessary for enhancing the pedagogical process".

In the contemporary educational environment, it is no longer sufficient for a teacher merely to be employed in an educational institution and possess mastery of their subject. To meet the evolving demands of society, teachers must engage in ongoing renewal and enrichment of their professional potential.

Key words: self-awareness, self-education, teacher, education, professional competence, professional education, self-improvement

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Творчий характер педагогічної діяльності вимагає від педагога постійного розвитку. Професія педагога – одна з тих, яка змушує людину весь час зростати, змінюватися відповідно до нових соціальних вимог, відповідно до нових запитів суспільства, здобувачів освіти, кожне наступне покоління яких привносить нові цінності, традиції, норми спілкування. Педагог не може дозволити собі «зупинитися» на тому етапі розвитку та освіти, який він отримав в процесі професійної підготовки. Професійна освіта – це лише важлива і значуща основа, платформа для подальшого професійного становлення і зростання педагога.

Професійне самовиховання майбутніх педагогів в принципі неможливе, якщо він сам не побачить прогалини в загальнопедагогічних знаннях, у знаннях з основ науки, що викладаються, недостатність свого педагогічного інструментарію. Приступаючи до роботи з самовиховання та професійного самовдосконалення, педагог-початківець повинен мати дані аналізу своєї роботи за певний період, об'єктивну їх оцінку та рекомендації наставників щодо поліпшення своєї діяльності. Провідним компонентом професійного самовдосконалення та самовиховання педагога є самоосвіта, під якою мається на увазі «цілеспрямовану, певним чином здійснювану пізнавальну діяльність педагога з оволодіння загальнолюдським досвідом,

методологічними та спеціальними знаннями, професійними вміннями та навичками, необхідними для вдосконалення педагогічного процесу». Самоосвіта – основа зростання майбутнього педагога як фахівця. Бажання та досвід самовдосконалення становить необхідну передумову самовиховання, що передбачає свідому роботу з розвитку професійно значимих якостей своєї особистості у трьох напрямках:

- а) адаптування своїх індивідуально неповторних особливостей до вимог педагогічної діяльності;
- б) постійне підвищення професійної компетентності;
- в) безперервний розвиток соціально-моральних та інших властивостей особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. О. Сухомлинський у свої працях зазначав, що молода особа стає справжньою людиною лише тоді, коли він навчиться пильно вдивлятися не лише в світ, що оточує її, а й у саму себе, коли вона прагне пізнати не тільки речі, явища навколо себе, а й свій внутрішній світ, коли сили її душі спрямовані на те, щоб зробити себе кращою, досконалішою. Самовиховання починається з того часу, коли людина починає усвідомлювати себе як особистість, починає розуміти норми та вимоги суспільства, власні потреби і може правильно оцінювати свої вчинки.

Мета статті полягає у визначенні ролі професійного самовиховання у формуванні особистості

майбутнього педагога, завдання, етапи, прийоми професійного самовиховання майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Рушійною силою та джерелом самовиховання майбутнього педагога є потреба у самозміні та самовдосконаленні. Потреба у професійному самовихованні, самовдосконаленні не виникає сама собою, вона з'являється тоді, коли педагогічна діяльність набуває в очах педагога особистісної, глибоко усвідомленої цінності.

Важливу роль у досягненні мети самовиховання відіграє й установка. Завдяки їй людина обирає з навколишньої дійсності або з власного досвіду необхідні для поведінки об'єкти з метою реалізації запланованих дій, задоволення потреб. Без неї всі зусилля щодо самовиховання будуть марними.

Національна система виховання сприяє створенню сприятливих психолого-педагогічних умов для вільного самовизначення і самоствердження кожної особистості, для самореалізації нею своїх задатків, нахилів, здібностей і можливостей.

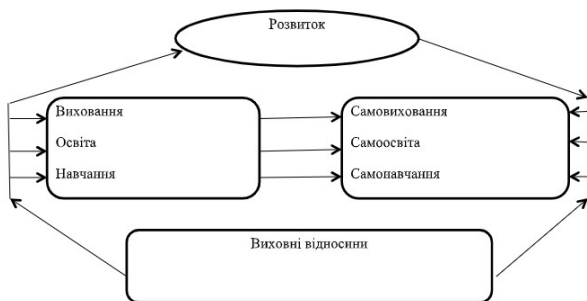

Рис. 1 Головні педагогічні категорії

Тому до основних категорій педагогічної науки все частіше включають поняття, пов'язані з само-реалізацією особистості: «саморозвиток», «самовиховання», «самоосвіта» (див. мал. 1). «Розвиток» при цьому визначається як процес змін у людині, що забезпечує реалізацію її природного потенціалу, її сутності та призначення. Забезпечується розвиток шляхом виховання, освіти та навчання. У процесі виховання людини відбувається її розвиток, рівень якого відповідно впливає на виховання, змінюючи, поглиблюючи методи та засоби виховної діяльності.

Процес професійного самовиховання надзвичайно індивідуальний. Однак у ньому завжди можна виділити три взаємопов'язані етапи:

1. *Самопізнання.* Йдеться про аналіз своїх індивідуальних психофізичних особливостей та співвіднесення їх із вимогами обраної професії. Педагог повинен вивчити свій тип центральної нервової системи, темперамент, стан здоров'я, особливості характеру, емоційно-вольової сфери, інтелекту та визначити їхню відповідність обраній професії.

2. *Самопрограмування.* Визначення цілей та завдань самовиховної діяльності, складання плану професійно-особистісного саморозвитку. Відповідно до результатів самопізнання необхідно спланувати діяльність із професійного самовдосконалення. Власне самовиховна діяльність вчителя, спрямовану на вдосконалення тих чи інших особистісних якостей.

3. *Самодія.* Самоконтроль та самооцінка результатів самовиховання, внесення змін до процесу самовдосконалення [1, с.143].

Для того, щоб отримати результат роботи з розвитку професійних навиків педагог повинен:

1. Систематично опановувати методологічні знання, вивчати праці класиків філософії, державні та відомчі документи про освіту та виховання підростаючих поколінь.

2. Зосередити свої зусилля на вдосконаленні навчального процесу, у якому найповніше реалізуються професійно-педагогічні функції педагога, застосовуючи у діяльності новітні досягнення психології та педагогіки, передового досвіду і здійснюючи власний науково-педагогічний пошук.

3. Постійно аналізувати стан реалізованого освітнього процесу, співвідносячи його із загальними тенденціями розвитку процесу навчання, використовуючи як критерії оцінки педагогічної ефективності своєї праці його кінцеві та проміжні результати, обґрунтованість проектів конкретних варіантів методик вимогами науки.

4. Глибоко усвідомлювати власну педагогічну діяльність як творчий процес вирішення різноманітних за змістом навчально-виховних завдань у їхній системі.

5. Безперервно вдосконалювати свою професійно-педагогічну кваліфікацію у вигляді самоосвіти, вивчення та застосування досягнень науки та передового досвіду, а також власного педагогічного пошуку.

6. За допомогою самовиховання та саморозвитку формувати у собі ті професійно-педагогічні якості, які є передумовами творчої діяльності; керуватися всією системою дидактичних принципів, поступово опановувати дослідницькі вміння та прийоми вирішення педагогічних завдань творчого характеру.

До зовнішніх факторів, що стимулюють процес самоосвіти, відносять педагогічний колектив, стиль керівництва школою та фактор вільного часу. Вчитель, особливо початківець, потрапляючи в педагогічний колектив, де панує атмосфера взаємної вимогливості, принциповості, конструктивної критики і самокритики, де з особливою увагою ставляться до творчих пошуків колег і щиро радіють їх знахідкам, де відчувається зацікавленість у професійному зростанні початківців [3, с.8].

Усі методи і прийоми самовиховання тісно пов'язані між собою, переплітаються, а інколи використовуються майже одночасно. Наприклад, студент, який під час педагогічної практики прагне розвинути свої комунікативні вміння, переконує себе в тому, що в нього все вийде добре, що він буде відчувати радість від спілкування з учнями, залишаючись при цьому вимогливим, уважним, тактовним. Він навіює собі певну позитивну установку на спілкування. За реальних умов, коли потрібно після уроків залишитись із класом, незважаючи на те що не вистачає сил, педагог наказує собі бути терпеливим, комунікабельним, здатним продовжити професійне спілкування.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, самовиховання – це один із різновидів людської діяльності, важка робота над собою. Її ефективність залежить насамперед від цілеспрямованості людини, наявності у неї стійкої мотивації, позитивних установок, правильного вибору методів самовдосконалення, систематичності зусиль і постійного самоконтролю. Без самовиховання немо-

жливе досягнення успіху в навчанні, педагогічній діяльності, сімейних стосунках і в житті загалом.

Насправді процес самовиховання виявляється менш алгоритмічним і струнким, цілісним. За допомогою самовиховання педагог керує своїм професійним становленням та розвитком, саме за його допомоги багато в чому досягає високого рівня професіоналізму.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Грищенко С. Самовизначення, самоствердження та самооцінка у структурі самовдосконалення майбутніх фахівців соціальної сфери. *Самовдосконалення майбутніх фахівців соціальної сфери* : монографія. Чернігів : ЧНПУ. 2011. С. 140–186.
2. Бойко А. Наукові пошуки у вихованні майбутнього вчителя : творчість, ефективність, професійне самовдосконалення впродовж життя. *Виховання людини: нове і вічне. Техсервіс*. Полтава. 2006. С. 314–388.
3. Бойко А. Самовиховання вчителя як чинник вдосконалення педагогічної майстерності. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Київ. 2009. Вип. 3(27). ч. 2. С. 7–10.
4. Боришевський М. Психологія виховання та самовиховання особистості. *Його ж особистість у вимірах самосвідомості* : монографія. Суми : Еллада. 2012. С. 460–497.

REFERENCES

1. Hryshchenko, S. (2011). Samovyznachennya, samoстверdzhennya ta samootsinka u strukturi samovdoskonalennya maybutnikh fakhivtsiv sotsial'noyi sfery [Self-determination, self-affirmation and self-esteem in the structure of self-improvement of future specialists in the social sphere].

Samovdoskonalennya maybutnikh fakhivtsiv sotsial'noyi sfery : monohrafiya. Chernihiv : CHNPU. S. 140–186 [in Ukrainian]

2. Boyko, A. (2006). Naukovi poshuky u vykhovanni maybutn'oho vchytelya : tvorchist', efektyvnist', profesiyne samovdoskonalennya vprodovzh zhyttya [Scientific research in the education of future teachers: creativity, efficiency, professional self-improvement throughout life]. *Vykhovannya lyudyny: nove i vichne. Tekhservis*. Poltava. S. 314–388 [in Ukrainian]

3. Boyko, A. (2009). Samovykhovannya vchytelya yak chynnuk vdoskonalennya pedahohichnoyi maysternosti [Teacher self-education as a factor in improving pedagogical skills]. *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivivs'kyu politekhnichnyu instytut»*. Kyiv: Politekhnik. № 3(27). ch. 2. S. 7–10. [in Ukrainian]

4. Boryshevs'kyu, M. (2012). Psykholohiya vykhovannya ta samovykhovannya osobystosti [Psychology of education and self-education of the individual]. *Osobystist' u vymirakh samosvidomosti: monohraf*. Sumy: Ellada. S. 460–497. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАДЮЛ Людмила – старший викладач кафедри іноземних мов Одеського національного економічного університету.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх педагогів, формування компетентностей майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BADIUL Liudmila – Senior teacher, Department of Foreign Languages Odesa National Economic University.

Scientific interests: professional training of future teachers, formation of competencies of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2026 р.

Стаття прийнята до друку 12.03.2026 р.

УДК 37.011.3-051:373.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-133-139

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

БІЛАН Валентина –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти
Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6615-5211>
e-mail: valentinaandreevna72@gmail.com

БЕВЗЮК Марина –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти
Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7093-9932>
e-mail: m.s.bevzyuk@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗВО

У статті здійснено комплексний аналіз проблеми формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення теоретичної та практичної діяльності засобами інформаційних технологій у закладах вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена сучасними тенденціями цифровізації освітнього простору, підвищенням вимог до професійної компетентності педагогічних працівників та необхідністю ефективної інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у процес підготовки фахівців дошкільної освіти.

У роботі уточнено сутність поняття «готовність майбутніх вихователів до професійної діяльності» як інтегративної характеристики особистості, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивно-оцінний компоненти. Розкрито зміст кожного з компонентів та визначено їх роль у забезпеченні ефективної професійної діяльності вихователя в умовах цифрового освітнього середовища.

Проаналізовано дидактичний потенціал інформаційних технологій як засобу підвищення якості теоретичної підготовки та практичної спрямованості навчання. Особливу увагу приділено використанню цифрових освітніх ресурсів, мультимедійних засобів, онлайн-платформ, інтерактивних методів навчання та елементів змішаного й дистанційного навчання у процесі професійної